

มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลตามพระราชบัญญัติ
การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕
และกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น

นางสาวพิมพ์สิริ วิเศษโอสารนนท์*

๑. บทนำ

โดยที่รูปแบบการซื้อขายสินค้าหรือบริการจากผู้ขายไปยังผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้นจึงทำให้การเข้าถึงสินค้าหรือบริการสามารถทำได้ทั่วโลก การชำระเงินก็มีรูปแบบที่สะดวกและรองรับการซื้อขายทางออนไลน์ จึงทำให้การซื้อขายสินค้าหรือบริการผ่านทางออนไลน์ได้รับความนิยมและมีเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วจนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของประชาชน ผู้ประกอบการจึงเริ่มมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น ต่อมาจึงเกิดการประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขึ้น ธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ขายสินค้าหรือบริการกับผู้บริโภค การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนี้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากส่งผลดีกับผู้ประกอบการที่ไม่ต้องลงทุนสร้างช่องทางการขายสินค้าหรือบริการทางออนไลน์ของตนเอง แต่สามารถลงขายสินค้าหรือบริการผ่านทางแพลตฟอร์มดิจิทัล ในขณะที่เดียวกันในมุมมองของผู้บริโภคก็สามารถเลือกซื้อสินค้าหรือบริการผ่านทางแพลตฟอร์มดิจิทัลได้หลากหลายและสะดวก สามารถเปรียบเทียบสินค้าหรือบริการ รวมทั้งราคา จากผู้ประกอบการหลายรายที่ปรากฏอยู่ในบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจะช่วยให้การซื้อขายสินค้าหรือบริการทางออนไลน์มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่ก็ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการต้องอาศัยหรือพึ่งพาผู้ประกอบการแพลตฟอร์ม จึงทำให้เกิดอำนาจการต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลกับผู้ประกอบการร้านค้าออนไลน์ที่อยู่ในแพลตฟอร์มดิจิทัล ประกอบกับเมื่อจำนวนร้านค้าในแพลตฟอร์มมีมากจึงเกิดการแข่งขันกันระหว่างผู้ประกอบการออนไลน์ แต่ผู้ประกอบการออนไลน์ที่เสนอขายสินค้าหรือบริการต่อผู้บริโภคผ่านบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้นกลับไม่ทราบแนวทางหรือหลักเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนำมาใช้กับตน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยหลักของอัลกอริทึมหรือหลักเกณฑ์ที่ใช้

* นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ จัดทำเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๙

** บทความนี้เป็นความเห็นทางวิชาการของผู้เขียน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

ในการจัดอันดับหรือแนะนำรายการสินค้าหรือบริการแก่ผู้ใช้บริการ หรือหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการนำเสนอโฆษณา สินค้าหรือบริการแก่ผู้ใช้บริการ กรณีจึงอาจทำให้เกิดการค้าที่ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมได้ นอกจากนี้ โดยที่รูปแบบของการค้าออนไลน์เป็นการค้าที่ผู้ขายกับผู้บริโภคอยู่ห่างกันโดยระยะทาง จึงเกิดกรณีที่ ผู้บริโภคซื้อสินค้าและบริการทางออนไลน์แล้วไม่ได้รับสินค้าหรือบริการ หรือผู้ขายไม่มีตัวตนอยู่จริง หรือได้รับสินค้าและบริการไม่ตรงปกหรือไม่เป็นไปตามที่แสดงไว้ รวมทั้งไม่มีช่องทางในการติดต่อผู้ขาย ผู้บริโภคจึงไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงมีความจำเป็นต้องมีมาตรการในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ ผ่านแพลตฟอร์ม จึงมีการตราพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ ขึ้น เพื่อกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลต้องแจ้งข้อมูลให้กับหน่วยงานของรัฐทราบก่อนการประกอบธุรกิจ ในบทความนี้จึงขอแนะนำเกี่ยวกับการกำกับดูแลธุรกิจ แพลตฟอร์มดิจิทัลตามพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ และกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น

๒. ความหมายและประเภทของการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕

พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ต้องแจ้งข้อมูลให้รัฐทราบก่อนการประกอบธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงิน และการพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สร้างความโปร่งใส และเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ รวมทั้งเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสาธารณชน ในพระราชกฤษฎีกา ได้กำหนดความหมายและประเภทของการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามพระราชกฤษฎีกา การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ ไว้ดังนี้

๒.๑ ความหมายของการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

ในมาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้กำหนดความหมายของ “บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” หมายความว่า การให้บริการสื่อกลางทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อเชื่อมต่อกันระหว่างผู้ประกอบการ ผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการ โดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะมีการคิดค่าบริการหรือไม่ก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น Shopee Lazada Facebook Utube Lineman แต่จะไม่รวมถึง บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีไว้เพื่อเสนอสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล รายเดียวหรือบริษัทในเครือซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว กล่าวคือ หากเป็นเว็บไซต์หรือ แอปพลิเคชันที่ทำธุรกิจตัวเองเพียงเจ้าเดียวจะไม่เข้าข่ายเป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลตามพระราชกฤษฎีกานี้

นอกจากนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามพระราชกฤษฎีกา มีดังนี้ “ผู้ประกอบการธุรกิจ” คือ เจ้าของแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งข้อมูลให้หน่วยงานของรัฐทราบ “ผู้ประกอบการ” คือ บุคคลซึ่งเสนอสินค้าหรือบริการต่อผู้บริโภคผ่านบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล (ร้านค้าที่อยู่บนแพลตฟอร์มดิจิทัล) “ผู้บริโภค” คือ บุคคลซึ่งได้รับสินค้าหรือบริการ หรือได้รับการเสนอหรือชักชวนจากผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการเพื่อให้ได้รับสินค้าหรือบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการโดยชอบ “ผู้ใช้บริการ” คือ บุคคลซึ่งใช้บริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการและผู้บริโภคด้วย

๒.๒ ขอบเขตการใช้บังคับ

พระราชกฤษฎีกา นี้ไม่ใช้บังคับกับ (๑) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยหรือสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (๒) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ให้บริการโดยหน่วยงานของรัฐที่ไม่เกี่ยวกับธุรกิจการค้าโดยตรงหรือไม่ใช่บริการที่แสวงหากำไรเป็นหลัก เช่น แอปพลิเคชันหมอพร้อม (๓) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีกฎหมายกำหนดการควบคุมดูแลเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้ บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลดังกล่าวต้องมีการประกันความโปร่งใส ความเป็นธรรม หรือมีมาตรฐานการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลไม่ต่ำกว่าที่พระราชกฤษฎีกานี้กำหนดด้วย (มาตรา ๔ และมาตรา ๕)

๓. ประเภทของบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้รัฐทราบ

โดยที่ในปัจจุบันมีผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นสื่อกลางทางออนไลน์เป็นจำนวนมาก และมีประเภทธุรกิจที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสาธารณชน รัฐจึงกำหนดให้การประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้รัฐทราบ โดยต้องแจ้งต่อสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เมื่อพิจารณาพระราชกฤษฎีกา สามารถแบ่งประเภทของบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้รัฐทราบออกเป็น ๔ กลุ่ม สรุปได้ดังนี้

๓.๑ บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีเกณฑ์รายได้และจำนวนผู้ใช้บริการตามที่กำหนดในมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง มีดังนี้

(๑) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกินหนึ่งล้านแปดแสนบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นบุคคลธรรมดาหรือเกินห้าสิบล้านบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคล

(๒) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีจำนวนผู้ใช้บริการในราชอาณาจักรเกินห้าพันราย ต่อเดือน โดยคำนวณจากการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือนย้อนหลังตามหลักเกณฑ์ที่ สพธอ. ประกาศกำหนด^๑

อย่างไรก็ดี คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อาจประกาศยกเว้นลักษณะของการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ไม่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนการประกอบธุรกิจได้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจ โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ ความเหมาะสมในการควบคุมดูแล ตลอดจนการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากผลกระทบดังกล่าวด้วย (มาตรา ๘)

๓.๒ บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเป็นสื่อกลางในการเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค (Online Marketplace) หรือบริการสืบค้นแหล่งที่ตั้งของข้อมูลคอมพิวเตอร์ (search engine) (มาตรา ๑๖)

กรณีของบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในลักษณะที่เป็น Online Marketplace นั้น จะต้องมีการค้าบริการกับผู้ให้บริการเพื่อเป็นสื่อกลางในการเสนอขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค และผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มจะต้องมีสัญญากับผู้ประกอบการในการเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภคด้วย

๓.๓ บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะ ตามที่ สพธอ. โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ประกาศ (มาตรา ๑๘) ดังนี้

(๑) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่ คือ มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรแต่ละประเภทบริการเกินสามร้อยล้านบาทต่อปี หรือรวมทุกประเภทบริการเกินหนึ่งพันล้านบาทต่อปี หรือมีจำนวนผู้ใช้บริการในราชอาณาจักรเกินจำนวนร้อยละสิบของจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรตามประกาศ เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามกฎหมายว่า การทะเบียนราษฎร โดยคำนวณจากการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือนย้อนหลังตามหลักเกณฑ์ที่ สพธอ. ประกาศกำหนด

(๒) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะ เนื่องจากความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ ความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสาธารณชน และมีผลกระทบในระดับสูงที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ตามหลักเกณฑ์การประเมินระดับผลกระทบของการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ประกาศกำหนด^๒

^๑ประกาศสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ ธพด. ๑/๒๕๖๖ เรื่อง หลักเกณฑ์การคำนวณจำนวนผู้ใช้บริการในราชอาณาจักรที่ใช้งานเฉลี่ยต่อเดือนย้อนหลัง (Average Monthly Active Users: AMAU) ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖

^๒ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หลักเกณฑ์การประเมินระดับผลกระทบของการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๖ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖

(๓) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม การพลังงาน การสื่อสารและโทรคมนาคม การขนส่งและโลจิสติกส์ และการสาธารณสุขโรค ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยข้อเสนอของหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ กำหนดให้เป็นบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะ

๓.๔ บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรที่มีการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร จะต้องดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกา นี้ด้วย โดยต้องแจ้งการประกอบธุรกิจต่อ สฟทอ. (มาตรา ๙) โดยเกณฑ์ในการพิจารณาว่า แพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรได้มีการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรมีหลายประการ เช่น มีการแสดงผลโดยแพลตฟอร์มดิจิทัลทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นภาษาไทย มีการจดทะเบียนแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยใช้ชื่อโดเมน “.th” หรือชื่ออื่นที่หมายถึงประเทศไทยหรือใช้ชื่อโดเมนภาษาไทย ให้ชำระเงินหรือสามารถเลือกชำระเงินเป็นสกุลเงินบาทได้ ให้ใช้กฎหมายไทยเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ธุรกรรมที่ได้ทำบนแพลตฟอร์มดิจิทัลหรือกำหนดให้ดำเนินคดีในศาลไทย มีการจ่ายค่าบริการแก่ผู้ให้บริการสืบค้นแหล่งที่ตั้งของข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้บริการในไทยเข้าถึงบริการแพลตฟอร์มนี้เป็นการเฉพาะ มีการจัดตั้งสำนักงานหน่วยงาน หรือมีบุคลากรเพื่อให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้ใช้บริการในไทย (มาตรา ๑๐)

๔. มาตรการในการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลตามพระราชกฤษฎีกา การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรการที่รัฐนำมาใช้ภายใต้พระราชกฤษฎีกา นี้ สามารถสรุปได้ ๗ มาตรการ ดังนี้

๔.๑ มาตรการในการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

๔.๑.๑ การแจ้งการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลต่อรัฐ

ในพระราชกฤษฎีกา ได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลต้องแจ้งให้รัฐทราบก่อนการประกอบธุรกิจ โดยจะกำหนดข้อมูลที่ต้องแจ้งและสิ่งที่จะต้องดำเนินการของผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลในแต่ละกลุ่มไว้แตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะและขนาดของการให้บริการ รวมทั้งให้สอดคล้องกับความเสียหายหรือผลกระทบของการให้บริการของแพลตฟอร์มในแต่ละกลุ่ม หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการรายใหญ่กว่าหรือมีผลกระทบมากกว่าต้องแจ้งและดำเนินการมากกว่า ส่วนผู้ประกอบการรายเล็กหรือมีผลกระทบน้อยกว่าก็แจ้งและดำเนินการน้อยกว่า สรุปได้ดังนี้

(๑) ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีรายได้และจำนวนผู้ใช้บริการตามที่มาตรา ๘ วรรคหนึ่งกำหนด (บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกินหนึ่งล้านแปดแสนบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นบุคคลธรรมดา หรือเกินห้าสิบล้านบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นนิติบุคคล หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีจำนวนผู้ใช้บริการในราชอาณาจักรเกินห้าพันรายต่อเดือน) สรุปได้ดังนี้

ผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามมาตรา ๘ จะต้องแจ้งข้อมูลและหลักฐานต่อ สพอ. ดังนี้ ๑) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล และคำยินยอมให้ สพอ. เข้าถึงข้อมูลดังกล่าว ๒) ข้อมูลเกี่ยวกับบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ๓) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ (ถ้ามี) ๔) ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่มีจำนวนมากที่สุดจำนวนห้าลำดับแรก ๕) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประสานงานในราชอาณาจักร ในกรณีที่ผู้ประกอบการประกอบธุรกิจอยู่นอกราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อาจมีการออกประกาศให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมก็ได้ แต่ต้องไม่ใช่ข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้า และผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจะประกอบธุรกิจได้ต่อเมื่อได้รับใบรับแจ้งแล้ว นอกจากนี้ ต้องแจ้งข้อมูลดังกล่าวทุกปีภายใน ๖๐ วันนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินหรือสิ้นปีบัญชี และหากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลก็ต้องแจ้งด้วย (มาตรา ๑๒ ถึงมาตรา ๑๕)

สำหรับกรณีบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีรายได้และจำนวนผู้ใช้บริการน้อยกว่าที่มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ กล่าวคือ มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรไม่เกินหนึ่งล้านแปดแสนบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นบุคคลธรรมดาหรือไม่เกินห้าสิบล้านบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคล หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้นมีจำนวนผู้ใช้บริการในราชอาณาจักรไม่เกินห้าพันรายต่อเดือน ก็ยังมีหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกาฯ นี้^๓ โดยจะต้องแจ้งให้ สพอ. ทราบก่อนการประกอบธุรกิจด้วย แต่การแจ้งในกรณีนี้กฎหมายจะกำหนดให้แจ้งเพียงบางรายการ หรือที่พระราชกฤษฎีกาฯ นี้เรียกว่า แจ้งรายการโดยย่อ^๔

อย่างไรก็ดี การแจ้งและการดำเนินการใด ๆ ตามพระราชกฤษฎีกาฯ นี้ให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก เพื่ออำนวยความสะดวกต่อประชาชน และให้ถือว่า สพอ. ได้รับการแจ้งตามวันและเวลาที่ข้อมูลเข้าสู่ระบบของ สพอ. (มาตรา ๖)

(๒) ผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเป็นสื่อกลางในการเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค (Online Marketplace) หรือบริการสืบค้นแหล่งที่ตั้งของข้อมูลคอมพิวเตอร์ (search engine) (มาตรา ๑๖) ผู้ประกอบการดังกล่าวมีหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลและหลักฐานเช่นเดียวกับบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามมาตรา ๘ และเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้

^๓สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, “Digital Platform (ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมาย)”, <https://www.etda.or.th/th/contact/faq/Digital-Platform.aspx>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๕

^๔การแจ้งรายการโดยย่อ คือ การแจ้งบางรายการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๒ ได้แก่ รายการตามมาตรา ๑๒ (๑) มาตรา ๑๒ (๒) (ก) (ข) และ (ค) และมาตรา ๑๒ (๕) และไม่ต้องปฏิบัติตามหมวด ๒ หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและการควบคุมดูแล แต่ต้องแจ้งข้อมูลดังกล่าวและข้อมูลตามมาตรา ๑๒ (๒) (ง) (จ) และมาตรา ๑๒ (๓) (ข) ให้สำนักงานทราบทุกปีตามแบบที่สำนักงานประกาศกำหนด (มาตรา ๑๒ แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕)

เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมในการให้บริการ พระราชกฤษฎีกาฯ ได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว มีหน้าที่เพิ่มเติม คือ ต้องมีมาตรการในการส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมในการให้บริการ แพลตฟอร์มดิจิทัล โดยต้องแจ้งข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการให้ผู้ใช้บริการทราบอย่างชัดเจนและเหมาะสม ก่อนหรือขณะเข้าใช้บริการด้วย (มาตรา ๑๗) นอกจากนี้ ยังต้องจัดให้มีมาตรการการบรรเทา ความเสียหายและการชดใช้หรือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล (มาตรา ๒๖) ด้วย ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปในหัวข้อ ๔.๒ และหัวข้อ ๔.๔

(๓) ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่ หรือ ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะ ตามที่ สพธอ. โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ประกาศประเภทหรือรายชื่อตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง นอกจาก หน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาฯ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลและหลักฐาน เช่นเดียวกับบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามมาตรา ๘ หน้าที่ในการแจ้งข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ ให้ ผู้ใช้บริการทราบอย่างชัดเจนและเหมาะสมก่อนหรือขณะเข้าใช้บริการ หรือต้องจัดให้มีมาตรการการบรรเทา ความเสียหายและการชดใช้หรือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์ม ดิจิทัลแล้วนั้น ยังมีหน้าที่ต้องประเมินความเสี่ยง มีมาตรการบริหารความเสี่ยง และดำเนินการอื่นตามที่ คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ประกาศกำหนดด้วย (มาตรา ๑๙ ถึงมาตรา ๒๒) ซึ่งจะกล่าว ในรายละเอียดต่อไปในหัวข้อ ๔.๒ หัวข้อ ๔.๓ และหัวข้อ ๔.๔

(๔) ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักร ที่มีการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร จะต้องดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาฯ นี้ด้วย โดยต้องแจ้งการประกอบธุรกิจต่อ สพธอ. และต้องแต่งตั้งผู้ประสานงานกับ สพธอ. ในราชอาณาจักร โดยผู้ทำหน้าที่ประสานงานดังกล่าวต้องอยู่ในราชอาณาจักร และต้องไม่ดำเนินการในลักษณะที่เป็นการประกอบ ธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว อย่างไรก็ตาม การแต่งตั้งผู้ประสานงานภายใน ไม่ถือเป็นการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดตั้งธุรกิจนอกราชอาณาจักร (มาตรา ๙ ถึงมาตรา ๑๑)

๔.๑.๒ การแจ้งเลิกการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจ ก่อนเลิกการประกอบธุรกิจจะต้องแจ้งให้ สพธอ. ทราบล่วงหน้า โดยมีการกำหนดระยะเวลาการแจ้งเลิก แตกต่างกันไปตามลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจในแต่ละกลุ่ม สำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์ม ดิจิทัลที่มีลักษณะเป็นสื่อกลางในการเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค (Online Marketplace) หรือบริการ สืบค้นแหล่งที่ตั้งของข้อมูลคอมพิวเตอร์ (search engine) ตามมาตรา ๑๖ หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ขนาดใหญ่หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง จะต้องแจ้ง “แผนและ มาตรการในการดูแลผู้ใช้บริการก่อนเลิกประกอบธุรกิจ” ด้วย นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจที่แจ้งการเลิก ต้องประกาศให้ผู้ใช้บริการทราบการแจ้งเลิกทันทีที่ได้แจ้งให้ สพธอ. ทราบ (มาตรา ๒๘) และพนักงานเจ้าหน้าที่

ต้องตรวจสอบด้วยว่า ผู้ประกอบธุรกิจได้ดำเนินการตามแผนและมาตรการดังกล่าวครบถ้วนแล้วหรือไม่ หากดำเนินการครบถ้วนและไม่พบว่าผู้ใช้บริการได้รับความเสียหายจากการใช้บริการ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ออกใบรับแจ้งการเลิกประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลได้ (มาตรา ๒๙) ทั้งนี้ การเลิกให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจะมีผลเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบรับแจ้งการเลิกให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจแล้ว (มาตรา ๓๐)

๔.๒ มาตรการในการส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมในการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

โดยที่ผู้ประกอบการที่เสนอขายสินค้าหรือบริการต่อผู้บริโภคผ่านบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลมีเป็นจำนวนมาก แต่เดิมผู้ใช้บริการไม่อาจทราบหลักเกณฑ์ที่ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนำมาใช้กับแพลตฟอร์มนั้น เช่น ไม่ทราบว่าผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลมีปัจจัยหลักของอัลกอริทึมหรือหลักเกณฑ์ในการจัดอันดับหรือแนะนำรายการสินค้าหรือบริการแก่ผู้ใช้บริการอย่างไร รวมทั้งไม่ทราบหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการนำเสนอโฆษณาสินค้าหรือบริการแก่ผู้ใช้บริการ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมในการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ในพระราชกฤษฎีกา นี้จึงกำหนดให้ (๑) ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเป็นสื่อกลางในการเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค (Online Marketplace) หรือบริการสืบค้นแหล่งที่ตั้งของข้อมูลคอมพิวเตอร์ (search engine) ตามมาตรา ๑๖ และ (๒) ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะ ตามมาตรา ๑๘ ต้องแจ้งเรื่องดังต่อไปนี้ไว้ใน “ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ” เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ทราบอย่างชัดเจนและเหมาะสม ก่อนหรือขณะเข้าใช้บริการ โดยกฎหมายได้กำหนดเป็นมาตรฐานขั้นต่ำไว้ว่า อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังนี้ ๑) เงื่อนไขในการให้บริการ การระงับหรือการหยุดให้บริการ และการคิดค่าบริการ ๒) ปัจจัยหลักของอัลกอริทึมหรือของหลักเกณฑ์ที่ผู้ประกอบธุรกิจใช้ในการจัดอันดับหรือแนะนำรายการสินค้าหรือบริการแก่ผู้ใช้บริการ ๓) ปัจจัยหลักของอัลกอริทึมหรือของหลักเกณฑ์ที่ผู้ประกอบธุรกิจใช้ในการนำเสนอโฆษณาสินค้าหรือบริการแก่ผู้ใช้บริการ ๔) ปัจจัยหลักของอัลกอริทึมหรือของหลักเกณฑ์ที่ผู้ประกอบธุรกิจใช้ในการประเมินความพึงพอใจและการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ๕) การเข้าถึงและการใช้งานข้อมูลที่ได้รับจากการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ใช้บริการ ๖) ช่องทางการให้ความช่วยเหลือ กระบวนการจัดการเรื่องร้องเรียน และการระงับข้อพิพาท รวมทั้งกรอบระยะเวลาในการดำเนินการดังกล่าว ๗) การจัดระดับการนำเสนอสินค้า บริการ หรือเนื้อหาที่เหมาะสมต่อผู้ใช้บริการ แต่ละกลุ่ม ๘) การดำเนินการต่อสินค้า บริการ หรือเนื้อหาที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย (มาตรา ๑๗)

นอกจากนี้ ในกรณีที่บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะ (ตามมาตรา ๑๘ (๒) หรือ (๓)) จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ ต้องรับฟังความคิดเห็นจากผู้บริการ อย่างน้อย ๑๕ วัน และต้องแจ้งให้ สฟทอ. ทราบด้วย เว้นแต่เข้าข่ายยกเว้นที่ไม่ต้องรับฟังความคิดเห็น (มาตรา ๒๓)

๔.๓ มาตรการในการบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล

: การประเมินความเสี่ยง การมีมาตรการในการบริหารความเสี่ยง หรือการดำเนินการอื่น

ผู้ประกอบการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่ ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะตามที่ สพทอ. โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๘ จะต้องทำหน้าที่ประเมินความเสี่ยง ต้องมีมาตรการบริหารความเสี่ยง และต้องดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ประกาศกำหนดด้วย นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่ยังต้องดำเนินการเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบ การจัดการภาวะวิกฤติ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมาย และการตรวจสอบโดยผู้ตรวจประเมินภายนอกด้วย นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มข้างต้น ต้องยื่นรายงานการดำเนินการดังกล่าวต่อ สพทอ. ทุกปี (มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๒)

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ สพทอ. ได้มีการออกประกาศโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กำหนดให้แพลตฟอร์มดิจิทัลบางประเภทหรือบางรายต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยง โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ วรรคสอง แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ โดยมีการออกประกาศเพื่อกำหนดรายชื่อ “บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทตลาดสินค้า” ^๕ (Online Marketplace) ซึ่งเป็นบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะอันเนื่องมาจากความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางการเงินและพาณิชย์ ความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสาธารณชน และมีผลกระทบในระดับสูง ให้มีหน้าที่ต้องประเมินความเสี่ยง มีมาตรการการบริหารความเสี่ยง และต้องดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชกฤษฎีกา^๖ รวมจำนวน ๒๑ รายชื่อ เช่น Shopee Lazada Grab Line Shopping Alibaba eBay Tik Tok Shop LINE MAN Mart

^๕ประกาศสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ ธพด. ๔/๒๕๖๘ เรื่อง กำหนดรายชื่อบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทตลาดสินค้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดรายชื่อบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทตลาดสินค้าที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบฯ รวมจำนวน ๒๑ รายชื่อ เช่น Shopee Lazada Grab Line Shopping Alibaba eBay Tik Tok Shop LINE MAN Mart

^๖การดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กำหนด เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ขายก่อนอนุญาตให้มีการขายหรือโฆษณาสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานของสินค้า การตรวจสอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องก่อนอนุญาตให้มีการขายสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานของสินค้า พร้อมทั้งแสดงข้อมูลดังกล่าวบนหน้าร้านค้า การให้มีกลไกการแจ้งเตือนและนำออกซึ่งสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน (ตามประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การดำเนินการอื่นสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทตลาดสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะตามมาตรา ๑๘ (๒) แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ พ.ศ. ๒๕๖๘)

นอกจากนี้ ได้มีการออกประกาศเพื่อกำหนดให้แพลตฟอร์มดิจิทัลประเภท “บริการรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้างโดยสารสาธารณะ”^๗ (Ride Sharing) ซึ่งเป็นบริการแพลตฟอร์มที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม พลังงาน การสื่อสารและโทรคมนาคม การขนส่งและโลจิสติกส์ และสาธารณสุขไปโรค ตามมาตรา ๑๘ (๓) มีหน้าที่ต้องประเมินความเสี่ยง มีมาตรการในการบริหารความเสี่ยงดังกล่าว และต้องดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการร่วมตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชกฤษฎีกา^๘

๔.๔ มาตรการในการบรรเทาความเสียหายและการชดใช้หรือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

ผู้ประกอบการธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลทุกกลุ่มต้องจัดให้มีมาตรการในการบรรเทาความเสียหายและการชดใช้หรือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยต้องมีกระบวนการจัดการเรื่องร้องเรียน และช่องทางการให้ความช่วยเหลือผู้ใช้บริการซึ่งได้รับความเสียหาย (มาตรา ๒๕) นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเป็นสื่อกลางในการเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค (Online Marketplace) หรือบริการสืบค้นแหล่งที่ตั้งของข้อมูลคอมพิวเตอร์ (search engine) (มาตรา ๑๖) และผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่ หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะ (มาตรา ๑๘) ต้องจัดให้มีมาตรการการบรรเทาความเสียหายและการชดใช้หรือเยียวยา โดยต้องมีการกำหนดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ๑) ขั้นตอนและมาตรการการดูแลผู้ใช้บริการซึ่งได้รับความเสียหายจากการใช้บริการ ๒) ขั้นตอนการเยียวยาความเสียหายและการแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ใช้บริการทราบ ๓) การระบุสาระสำคัญของสัญญาประกันภัยที่ผู้ประกอบการได้ทำไว้ในกรณีเกิดความเสียหาย (ถ้ามี) ๔) มาตรการอื่นที่คณะกรรมการประกาศกำหนดเพิ่มเติม โดยต้องกำหนดเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ในข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการด้วย (มาตรา ๒๖)

^๗ประกาศสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ ๓๗๓. ๒/๒๕๖๘ เรื่อง กำหนดบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทบริการรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้างโดยสารสาธารณะที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ กำหนดให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทบริการรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้างโดยสารสาธารณะตามมาตรา ๑๘ (๓) แห่งพระราชกฤษฎีกา มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชกฤษฎีกา

^๘การดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กำหนดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐ เช่น ต้องจัดให้ผู้ซบรถบริการด้วยรถที่จดทะเบียนเป็นรถสาธารณะและต้องมีใบอนุญาตขับรถสาธารณะตามเงื่อนไขของกรมการขนส่งทางบก ต้องจัดเก็บค่าบริการตามอัตราที่กฎหมายกำหนด จัดให้มีบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในส่วนของผู้ขับที่อย่างน้อยต้องมีการตรวจสอบผู้ขับ มีการจัดเก็บข้อมูล การพิสูจน์ยืนยันตัวตนผู้ขับรถบริการและผู้โดยสาร (ตามประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การดำเนินการอื่นสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทบริการรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้างโดยสารสาธารณะที่มีลักษณะเฉพาะตามมาตรา ๑๘ (๓) แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ พ.ศ. ๒๕๖๘)

๔.๕ มาตรการในการคุ้มครองผู้ใช้บริการ

(๑) ให้ สพธอ. จัดให้มีช่องทางในการเผยแพร่หรือแจ้งข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ให้สาธารณชนทราบ เช่น รายชื่อของผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ได้แจ้งต่อ สพธอ. แล้ว รายชื่อของผู้ซึ่งถูกถอนออกจากทะเบียนการรับแจ้ง พร้อมระบุเหตุผลที่ถูกถอน (มาตรา ๑๔) เพื่อให้ผู้ใช้บริการมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

(๒) ให้ สพธอ. จัดให้มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนกลางที่เกิดจากการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อรับเรื่องร้องเรียนของผู้ใช้บริการ (มาตรา ๓๑) เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพสูงที่สุด โดยสามารถติดต่อศูนย์ช่วยเหลือและจัดการปัญหาออนไลน์ได้ที่ สายด่วน ETDA ๑๒๑๒ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

(๓) ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจ จะต้องแจ้งให้ สพธอ. ทราบล่วงหน้าภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ และเมื่อขอใช้หรือเยียวยาผู้ใช้บริการ ที่ได้รับความเสียหายครบถ้วนแล้ว จึงจะให้เลิกกิจการได้ เพื่อจะได้ไม่ให้เกิดผลกระทบกับผู้ใช้บริการและเป็นการคุ้มครองผู้ใช้บริการด้วย (มาตรา ๒๘)

๔.๖ มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

(๑) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยไม่มีการฝ่าฝืนกฎหมาย และไม่มีปัญหาอื่น สพธอ. จะออกเครื่องหมายแสดงการรับรองให้แก่บริการแพลตฟอร์มนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมผู้ประกอบธุรกิจที่ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย สร้างแรงจูงใจ และเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล (มาตรา ๒๗)

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลจัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดีหรือมีกลไกในการกำกับดูแลตนเองอย่างเหมาะสม (Best-practice/Self-Regulation) นอกจากนี้ ในพระราชกฤษฎีกา ยังกำหนดให้ สพธอ. อาจจัดทำคู่มือเพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจใช้เป็นแนวทางได้ (มาตรา ๓๒) ซึ่ง สพธอ. ได้มีการจัดทำคู่มือแล้วในหลายเรื่อง เช่น คู่มือการพิสูจน์และยืนยันตัวตนเพื่อลงทะเบียนเป็นผู้ใช้บริการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อลดปัญหาฉ้อโกงในการซื้อขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล คู่มือการดูแลเกี่ยวกับการขายสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานของสินค้าบนบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค คู่มือการดูแลโฆษณาบนแพลตฟอร์มดิจิทัล และในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ได้มีการจัดทำคู่มือค่าธรรมเนียมแพลตฟอร์มดิจิทัลขึ้น เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและเป็นธรรมในการคิดค่าธรรมเนียม โดยเน้นให้แพลตฟอร์มเปิดเผยข้อมูลให้ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อจะได้ลดข้อพิพาทกับผู้ประกอบการ โดยคู่มือดังกล่าวไม่ใช่การควบคุมราคา แต่มีลักษณะเป็นแนวปฏิบัติที่ดี^๙

^๙ประกาศสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ ธพด. ๒/๒๕๖๙ เรื่อง คู่มือการดูแลเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมในการคิดค่าธรรมเนียมของบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๙

๔.๗ มาตรการในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ

ในพระราชกฤษฎีกาฯ กำหนดให้ สพธอ. และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องสามารถขอข้อมูลหรือเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันได้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานและเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการธุรกิจและลดความซ้ำซ้อนในการขอข้อมูล นอกจากนี้ ได้กำหนดให้ สพธอ. สามารถขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่กฎหมายให้ไว้แก่หน่วยงานของรัฐนั้นต่อผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและผู้ใช้บริการซึ่งฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมาย (มาตรา ๓๗ ถึงมาตรา ๓๙)

๕. ผลของการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาฯ

ผู้ใดประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาฯ มีโทษทางอาญาจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔)

นอกจากนี้ ในพระราชกฤษฎีกาฯ กำหนดโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและการควบคุมดูแลตามหมวด ๒ หรือตามประกาศของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือของ สพธอ. ไว้ว่า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจนั้น ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องและครบถ้วน และในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่ มีคำสั่งห้ามการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถอนการรับแจ้งของผู้ยื่นออกจากทะเบียนการรับแจ้ง และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นทราบโดยเร็ว (มาตรา ๓๓)

๖. มาตรการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลของประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นได้ตรากฎหมาย “Act on Improving Transparency and Fairness of Digital Platforms 2020” หรือ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของแพลตฟอร์มดิจิทัล ค.ศ. ๒๐๒๐” ซึ่งตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกกำหนด (designated digital platform) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ในพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อกำหนดและเงื่อนไขในการให้บริการ การประเมินความโปร่งใส และความเป็นธรรมในการประกอบกิจการของแพลตฟอร์มดิจิทัล ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

เป็นไปอย่างที่ควรจะเป็นผ่านการส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าของผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีความโปร่งใสและเป็นธรรม (Article 1)^{๑๐}

๖.๑ ความหมายของ “Digital Platform”

ใน Act on Improving Transparency and Fairness of Digital Platforms 2020 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “Digital Platform” ไว้ว่า หมายความว่า การให้บริการผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือผ่านเครือข่ายด้านข้อมูลและโทรคมนาคมที่ก้าวหน้าอย่างอื่น ซึ่งการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจะเป็นการให้บริการที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางให้ผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมาก (forum) มาพบปะกันบนแพลตฟอร์ม โดยข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการจะถูกแสดงบนแพลตฟอร์มอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ต้องพิจารณาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างผู้ประกอบการในแพลตฟอร์มและลูกค้าประกอบด้วย (Article 2)^{๑๑}

---

^{๑๐}Article 1 This Act provides for the creation of new data-based industries and changes in the socioeconomic structure on a global scale as a result of recent technological innovation in the field of information and telecommunications technology and for the increasing importance of the roles played by digital platforms. Taking into consideration of the autonomy and independence of digital platform providers and the need to protect the interests of User Providers of Goods, etc., the purpose of this Act is to improve the transparency and fairness of specified digital platforms by designating specified digital platform providers, disclosing the terms and conditions of provision by specified digital platform providers, evaluating the transparency and fairness of specified digital platforms, and taking other measures and contribute to the enhancement of the lives of the public and the sound development of the national economy by promoting fair and free competition in relation to specified digital platforms.

^{๑๑}Article 2 (1) "Digital Platform" in this Act means a service whereby a forum constructed through information processing by means of a computer with the intent of such forum being used by a large number of persons where information pertaining to goods, services, or rights (hereinafter referred to as "Goods etc.") of a person who intends to provide Goods, etc. is continuously displayed (limited to those using the relationships listed in any of the following items) is provided via the Internet or other advanced information and telecommunications network (excluding those used for broadcasting prescribed in the Broadcast Act (Act No. 132 of 1950), Article 2, item (i)).

(i) Relationships where as the number of person to intend to provide Goods, etc. by using the relevant services (hereinafter referred to as "Providers" in this item and the following item) increases, the benefits to persons who intend to receive the provision of such Goods, etc. (referred to in this item as "Recipients") increase substantially and as a result Recipients increase, and in conjunction with such increase, the benefits to Providers etc. increase and Providers further increase as a result; or

(ii) Relationships where as the number of users of such services (excluding Providers; the same shall apply hereinafter in this item) increases, the benefits to other persons who use of

ผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องเป็นผู้ประกอบกิจการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม (The Ministry of Economy, Trade and Industry) ของประเทศญี่ปุ่นกำหนด กรณีจึงไม่ใช่ทุกแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เข้าลักษณะตามนิยาม “Digital Platform” แล้วจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายนี้ แต่จะต้องเป็นผู้ประกอบกิจการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม ได้กำหนดรายชื่อไว้ตามประเภทและขนาดของแพลตฟอร์มดิจิทัลตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (Article 4 (1))^{๑๒}

๖.๒ ผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของดิจิทัลแพลตฟอร์ม ค.ศ. ๒๐๒๐ ของประเทศญี่ปุ่น

คณะรัฐมนตรีได้ออกคำสั่งคณะรัฐมนตรีที่ ๑๗ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ค.ศ. ๒๐๒๑ โดยอาศัยอำนาจตามความใน Article 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของดิจิทัลแพลตฟอร์ม ค.ศ. ๒๐๒๐ และกำหนด “ผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล” ออกเป็น ๔ ประเภท โดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของการประกอบธุรกิจ รวมทั้งพิจารณาเกณฑ์รายได้ด้วย สรุปได้ดังนี้

(๑) ประเภท Shopping Online ซึ่งให้บริการซื้อขายสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้าทั่วไปที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการ (non business consumer) ซึ่งมียอดขายภายในประเทศต่อปีตั้งแต่สามแสนล้านเยน

(๒) ประเภท App Store ซึ่งซื้อขายแอปพลิเคชันที่ทำงานบนโทรศัพท์มือถือหรือเครื่องมือในทำนองเดียวกัน ซึ่งมียอดขายภายในประเทศต่อปีตั้งแต่สองแสนล้านเยน

(๓) ประเภทแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ครอบคลุมด้านสื่อที่มีการให้บริการโฆษณาอยู่ด้วย (media-integrated advertising platforms) เช่น ผู้ให้บริการค้นหาข้อมูล (search engine) หรือผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ที่รวมการให้บริการโฆษณา ซึ่งมียอดขายโฆษณาภายในประเทศต่อปีตั้งแต่หนึ่งแสนล้านเยน

(๔) ประเภทผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัล ที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้โฆษณาและผู้จัดพิมพ์ ซึ่งมียอดขายโฆษณาภายในประเทศต่อปีตั้งแต่ห้าหมื่นล้านเยน

---

services increase substantially and as a result, the number of users of such services further increases and in conjunction with such increase, the benefits to Providers increase substantially and Providers further increase as a result.

^{๑๒}Article 4 (1) The Ministry of Economy, Trade and Industry shall designate from among Digital Platforms those Digital Platform Providers whose business scale for each business category specified by Cabinet Order pertaining to forums provided by Digital Platforms is at least the scale specified by Cabinet Order based on the total amount of sales of Goods, etc. on the respective Digital Platform, the number of users, and other indicators of the scale of the business as Digital Platforms that are particularly necessary for making efforts to voluntarily enhance the transparency and fairness of Digital Platforms.

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้ออกคำสั่งกำหนดประเภทและขนาดของดิจิทัลแพลตฟอร์มดังกล่าวแล้ว กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม ก็ได้ดำเนินการออกประกาศเพื่อกำหนดรายชื่อแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ โดยอาศัยอำนาจตาม Article 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของดิจิทัลแพลตฟอร์ม ค.ศ. ๒๐๒๐ ออกประกาศกำหนดรายชื่อไว้ ดังนี้^{๑๓}

(๑) ประเภท Online Shopping ได้แก่ ๑) Amazon Japan G.K. หรือ Amazon.co.jp
๒) Rakuten Group, Inc. หรือ Rakuten Ichiba ๓) LY Corporation หรือ Yahoo! Shopping

(๒) ประเภทแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ครอบคลุมด้านสื่อที่มีการให้บริการโฆษณา รวมอยู่ด้วย ได้แก่ ๑) Google LLC ในส่วนของการเผยแพร่โฆษณาบน Google Search หรือ YouTube ผ่าน Google Ads ๒) Meta Platforms, Inc ในส่วนของการเผยแพร่โฆษณาบนเฟสบุ๊ก ๓) LY Corporation ในส่วนของการเผยแพร่โฆษณาบน Yahoo! JAPAN ๔) TikTok Pte. Ltd. ในส่วนของการเผยแพร่โฆษณาบน “TikTok” หรือ “TikTok Lite”

(๓) ประเภทผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้โฆษณาและผู้จัดพิมพ์ ได้แก่ Google LLC

สำหรับผู้ประกอบกิจการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภท App Store นั้น ในปัจจุบันไม่ได้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของดิจิทัลแพลตฟอร์ม ค.ศ. ๒๐๒๐ แล้ว โดยจะอยู่ภายใต้บังคับของ Act on Promotion of Competition in Specified Smartphone Software ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๒๕

๖.๓ หน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกกำหนด

ผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกกำหนดมีหน้าที่ตาม Article 5 (2) และ (3)^{๑๔} แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของดิจิทัลแพลตฟอร์ม ค.ศ. ๒๐๒๐

^{๑๓}Digital Platforms,ข้อมูลจากเว็บไซต์ของกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม ของประเทศญี่ปุ่น, https://www.meti.go.jp/english/policy/mono_info_service/information_economy/digital_platforms/index.html?utm_source=perplexity., สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๙

^{๑๔}Article 5 (2) When a Specified Digital Platform Provider provides a Specified Digital Platforms to the persons listed in the following items, it must disclose the items specified in the respective items as the Provision Conditions of the relevant Specified Digital Platform.

(i) User Providers of Goods, etc. (limited to persons who use the Specified Digital Platform; hereinafter the same shall apply in this Article, Article 7, paragraphs (1) and (3), Article 12, paragraph (3), and Article 13, items (i) and (ii)): The matters set forth below.

(a) In cases where provision of the relevant Digital Platform may be refused, the criteria for making a determination whether provision will be refused;

(b) In cases where, in conjunction with provision of the relevant Specified Digital Platform, requests are made to User Providers of Goods, etc. to purchase goods or rights of the Specified Digital Platform Providers designated by the Specified Digital Platform Providers or to obtain other services designated by the Specified Digital Platform Providers for a fee, the details and reasons therefor;

(c) In cases where information relating to Goods, etc. sought by General Users (limited to General Users who use the Specified Digital Platform; hereinafter the same shall apply in this article) through searches and other information relating to Goods, etc. is displayed with ranks indicated in a location provided by the relevant Specified Digital Platform, the main factors used to determine such ranks (in cases where payment of advertising and publicity expenses or other monies to the relevant Specified Digital Platform Provider by User Provider of Goods, etc. may have an influence on such rankings, including a statement to that effect);

(d) In cases where the relevant Specified Digital Platform Provider acquires or uses provided data on Goods, etc. (data pertaining to changes in sale prices for Goods, etc. provided by a User Provider of Goods, etc. and other data pertaining to Goods, etc. provided by the relevant User Provider of Goods, etc.; hereinafter the same shall apply in (d) and (e)), the particulars of the provided data on Goods, etc. and the conditions relating to its acquisition or use;

(e) Whether the User Provider of Goods, etc. may acquire provided data on Goods, etc. in the possession of the relevant Specified Digital Platform Provider or may cause the relevant
(มีต่อหน้าถัดไป)

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๑๔)

Specified Digital Platform Provider to provide provided data on Goods, etc. to other persons and in cases where it is possible to acquire or provide such provided data on Goods, etc., the particulars of the provided data on Goods, etc. and the methods and conditions of acquisition or provision thereof;

(f) Methods for User Providers of Goods, etc. to submit complaints or request discussions with the relevant Specified Digital Platform Provider;

(g) In addition to the matters listed in (a) to (f), among the conditions concerning provision of the relevant Specified Digital Platform to User Providers of Goods, etc., those matters designated by Order of the Ministry of Economy, Trade and Industry as particularly necessary to be disclosed.

(ii) General Users: The matters set forth below.

(a) The matters set forth in sub-item (c) of the preceding item;

(b) In cases where the relevant Specified Digital Platform Provider acquires or uses purchase data concerning Goods, etc. (data pertaining to searches for or viewing of information relating to Goods, etc. or purchases of Goods, etc. by General Users; hereinafter the same shall apply in this sub item (b)), the particulars of the relevant purchase data concerning Goods, etc. and the conditions relating to the acquisition or use thereof;

(c) In addition to the matters listed in (a) to (b), among the conditions concerning provision of the relevant Specified Digital Platform to General Users, matters designated by Order of the Ministry of Economy, Trade and Industry as particularly necessary to be disclosed.

โดยต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนดและเงื่อนไขในการให้บริการต่อกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม โดยครอบคลุมเนื้อหาในหลายส่วน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขการให้บริการของดิจิทัลแพลตฟอร์ม หลักเกณฑ์การปฏิเสธสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหรือบริการบนแพลตฟอร์ม รายละเอียดและเหตุผลของการขายพ่วงสินค้าหรือบริการ หรือการบังคับให้ผู้ประกอบการใช้บริการเสริม นอกเหนือจากบริการหลักของผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล หลักเกณฑ์การจัดลำดับร้านค้าที่อยู่บนแพลตฟอร์ม หรือหลักเกณฑ์การจัดเก็บข้อมูลการซื้อขายสินค้าหรือสถิติการเข้าชมสินค้าของลูกค้าทั่วไป

นอกจากนี้ Article 7 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของดิจิทัลแพลตฟอร์ม ค.ศ. ๒๐๒๐ ยังกำหนดให้ผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกกำหนดมีหน้าที่ต้องวางแผนทางปฏิบัติและวางกลไกในการทำงานเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัลและผู้ให้บริการ และ Article 9^{๑๕} ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการ

---

(3) When engaging in the acts set forth in the following items, Specified Digital Platform Providers must disclose to the other party to the act the matters designated in the respective items as provided by an Order of the Ministry of Economy, Trade and Industry; provided, however, that this shall not apply in cases where disclosure would harm the interests of General Users and in other cases prescribed by Order of the Ministry of Economy, Trade and Industry.

(i) Requests to User Providers of Goods, etc. to conduct transactions that are not in accordance with the conditions of provision of the relevant Specified Digital Platform: The details and reasons therefor

(ii) Refusal to continue provision of the relevant Specified Digital Platform to User Providers of Goods, etc. who use the relevant Specified Digital Platform (excluding cases of refusal of all such provision): The details and reasons therefor

(iii) Beyond what is set forth in the preceding item, among acts conducted in accordance with the conditions of provision of the relevant Specified Digital Platform, those acts designated by Order of the Ministry of Economy, Trade and Industry as being particularly necessary to disclose the details, reasons, and other matters because of the risk of harming the interests of the other party to the relevant act: The details, reasons, and other matters designated by Order of the Ministry of Economy, Trade and Industry

^{๑๕}Article 9 (1) A Specified Digital Platform Provider must submit a report stating the following information to the Minister of Economy, Trade and Industry once annually as provided by Order of the Ministry of Economy, Trade and Industry:

(i) matters relating to an overview of the business of the Specified Digital Platform;

(ii) matters relating to handling of complaints and resolution of disputes regarding the Specified Digital Platform;

(iii) matters relating to the status of disclosure pursuant to the provisions of Article 5, paragraphs (1) to (4);

แพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกกำหนดมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม โดยในรายงานดังกล่าวต้องมีเนื้อหาครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ เช่น ภาพรวมของธุรกิจ แพลตฟอร์มดิจิทัล ระบบการจัดการกับข้อโต้แย้งและการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น การดำเนินการเปิดเผยตาม Article 5 การดำเนินการตาม Article 7 รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลต้องมีการประเมินตนเองว่าได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ และภายหลังจากที่กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม ได้รับรายงานประจำปีของผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกกำหนดแล้ว กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม จะทำการประเมินรายงานดังกล่าวโดยรับฟังความคิดเห็นจาก ผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและผู้ที่เกี่ยวข้อง หากมีกรณีจำเป็นที่ผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัล จะต้องปรับปรุงแก้ไขรายงานดังกล่าว กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม จะออกเป็นคำแนะนำ รวมทั้งจะนำคำแนะนำนั้นไปประกาศให้สาธารณชนทราบต่อไป

(iv) matters relating to the measures to be taken pursuant to provisions of Article 7, paragraph (1); and

(v) matters relating to evaluations performed by the Specified Digital Platform Provider regarding the matters set forth in the preceding three items.

(2) When the Minister of Economy, Trade and Industry receives a report submitted pursuant to the preceding paragraph, the minister shall perform an evaluation concerning the transparency and fairness of the Specified Digital Platform, taking into consideration the Guidelines, based on the content of the report, facts reported pursuant to the provisions of paragraph (1) of the following article, and other facts known to the minister.

(3) When performing an evaluation prescribed in the preceding paragraph, the Minister of Economy, Trade and Industry shall consult with the Minister of Internal Affairs in advance.

(4) When performing an evaluation prescribed in the paragraph (2), the Minister of Economy, Trade and Industry may seek the opinions of users, organizations organized by users, persons with relevant knowledge and experience, or other persons deemed necessary by the minister.

(5) The Minister of Economy, Trade and Industry must give public notice of the results of the evaluation performed pursuant to the provisions of paragraph (2) along with a summary of the report referenced in paragraph (1).

(6) A Specified Digital Platform Provider must endeavor under its own initiative to improve the transparency and fairness of its Specified Digital Platform based on the results of the evaluation public announced pursuant to the provisions of the preceding paragraph.

๗. บทสรุป

โดยที่การประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ขายสินค้าหรือบริการกับผู้บริโภคมีเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนแพลตฟอร์มเริ่มเกิดปัญหามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอำนาจการต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลกับผู้ประกอบการร้านค้าออนไลน์ที่อยู่ในแพลตฟอร์มนั้น หรือผู้ประกอบการไม่ทราบแนวทางหรือหลักเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนำมาใช้กับตน ตลอดจนเกิดปัญหาต่อผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าและบริการจากผู้ประกอบการทางออนไลน์แล้วไม่ได้รับสินค้าหรือบริการ หรือผู้ขายไม่มีตัวตนอยู่จริง ได้รับสินค้าและบริการไม่ตรงปก หรือถูกหลอกหลวง กรณีจึงทำให้เกิดการค้าที่ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรม และผู้บริโภคไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามากำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยการตราพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ ขึ้น เพื่อนำระบบการแจ้งมาใช้กับผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลต้องแจ้งให้ สพอ. ทราบก่อนการประกอบธุรกิจเมื่อได้ใบรับแจ้งแล้วก็สามารถประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลได้ ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลของประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้ (๑) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีเกณฑ์รายได้และจำนวนผู้ใช้บริการตามที่กำหนดในมาตรา ๘ วรรคหนึ่งกำหนด (๒) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเป็นสื่อกลางในการเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค (Online Marketplace) หรือบริการสืบค้นแหล่งที่ตั้งของข้อมูลคอมพิวเตอร์ (search engine) (มาตรา ๑๖) (๓) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะ (มาตรา ๑๘) และ (๔) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรที่มีการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร และบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรจะต้องมีผู้ประสานงานในประเทศไทยด้วยเพื่อเกิดปัญหาจะสามารถติดต่อได้ทันทีสำหรับหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้รัฐทราบก่อนการประกอบธุรกิจนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะและขนาดของการให้บริการ รวมทั้งความเสี่ยงหรือผลกระทบของการให้บริการของแพลตฟอร์มด้วย สำหรับมาตรการที่รัฐนำมาใช้กับธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้น นอกจากการกำกับดูแลโดยการให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลต้องแจ้งต่อรัฐก่อนการประกอบธุรกิจแล้ว หากประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจก็ต้องมีการแจ้งเลิกต่อรัฐด้วย โดยจะต้องขอใช้หรือเยียวยาผู้ใช้บริการที่ได้รับความเสียหายครบถ้วนก่อน จึงจะให้เลิกกิจการได้ สำหรับมาตรการในการส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมในการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้น ผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลต้องแจ้งรายละเอียดในเรื่องสำคัญตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในข้อตกลงหรือเงื่อนไขการใช้บริการ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ทราบก่อนหรือขณะใช้บริการด้วย นอกจากนี้ ยังมีมาตรการในการบรรเทาความเสียหายและการขอใช้หรือเยียวยาผู้ใช้บริการที่ได้รับความเสียหายจากการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลให้มีแนวทาง

ปฏิบัติที่ดีหรือมีกลไกในการกำกับดูแลตนเองอย่างเหมาะสม ตลอดจนมาตรการในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ รวมทั้งป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสาธารณชน

สำหรับมาตรการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลของประเทศญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นได้ตรากฎหมายที่เรียกว่า Act on Improving Transparency and Fairness of Digital Platforms 2020 หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของแพลตฟอร์มดิจิทัล ค.ศ. ๒๐๒๐ ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกกำหนด (designated digital platform) มีการกำหนดความหมายของแพลตฟอร์มดิจิทัล และแบ่งผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัลออกเป็น ๔ ประเภท โดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของการประกอบธุรกิจ รวมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์รายได้ด้วย ดังนี้ (๑) ประเภท Shopping Online (๒) ประเภท App Store (๓) ประเภทแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ครอบคลุมด้านสื่อที่มีการให้บริการโฆษณา รวมอยู่ด้วย (media-integrated advertising platforms) (๔) ประเภทผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้โฆษณาและผู้จัดพิมพ์ นอกจากนี้กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม จะออกประกาศเพื่อกำหนดรายชื่อแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยอาศัยอำนาจตาม Article 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของดิจิทัลแพลตฟอร์ม ค.ศ. ๒๐๒๐ และผู้ประกอบการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามรายชื่อที่กำหนดนั้นจะมีหน้าที่ต้องดำเนินการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนดและเงื่อนไขในการให้บริการต่อกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม

เมื่อเปรียบเทียบกับการกำกับดูแลบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นแล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายทั้งสองฉบับมีวัตถุประสงค์ในการสร้างความโปร่งใสและเป็นธรรมของการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลเช่นเดียวกัน สำหรับมาตรการในการกำกับดูแลผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในประเทศญี่ปุ่นนั้น รัฐจะกำกับดูแลผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเฉพาะรายชื่อที่ถูกกำหนด โดยในปัจจุบันกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม ได้มีการออกประกาศเพื่อกำหนดรายชื่อแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ไว้ทั้งสิ้น ๘ รายชื่อ โดยจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนและเศรษฐกิจทั้งสิ้น สำหรับประเทศไทยจะกำหนดให้ผู้ประกอบการบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลทั้งรายเล็กและรายใหญ่มีหน้าที่ต้องแจ้งการประกอบธุรกิจต่อรัฐ ในพระราชกฤษฎีกาฯ ได้กำหนดข้อมูลที่ต้องแจ้งหรือมาตรการที่ต้องดำเนินการไว้แตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะและขนาดของการให้บริการ โดยผู้ประกอบการรายใหญ่กว่าหรือมีความเสี่ยงหรือผลกระทบมากกว่าต้องแจ้งและดำเนินการมากกว่า ส่วนผู้ประกอบการรายเล็กที่มีความเสี่ยงหรือผลกระทบน้อยกว่าก็ให้แจ้งและดำเนินการน้อยกว่า ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดภาระต่อผู้ประกอบการรายเล็กมากเกินไปจนเกินควร สำหรับข้อมูลที่ต้องแจ้งนั้น ทั้งของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นต่างก็มุ่งเน้น

ให้เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต้องเปิดเผยเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาความโปร่งใสและความเป็นธรรมของ แพลตฟอร์มดิจิทัล ค.ศ. ๒๐๒๐ ของประเทศญี่ปุ่น มีการใช้มาตรการในการให้ผู้ประกอบธุรกิจ แพลตฟอร์มดิจิทัลต้องจัดทำรายงานประจำปีและให้มีการประเมินตนเองว่าได้ดำเนินการตามที่กฎหมาย กำหนดหรือไม่ และเมื่อกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม ทำการประเมินรายงานดังกล่าวแล้ว หากจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขก็จะออกเป็นคำแนะนำ และนำคำแนะนำนั้นไปประกาศให้สาธารณชนทราบ กรณีจึงเป็นการใช้มาตรการในลักษณะที่ให้มีการประเมินและกำกับดูแลตนเองอย่างเหมาะสมร่วมกัน ไปกับภาครัฐ และภาครัฐจะนำข้อมูลนั้นเผยแพร่ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกใช้บริการแพลตฟอร์ม ดิจิทัลที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อไป

กล่าวโดยสรุป การที่รัฐเข้ามากำกับดูแลการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล ทั้งกรณี ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นต่างก็มีวัตถุประสงค์สำคัญในการสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรม ให้กับผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล และป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสาธารณชน รวมทั้ง ยังเป็นการส่งเสริมให้ธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลและผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มดิจิทัลสามารถประกอบ กิจการได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับ ประเทศต่อไป